

БІБЛОС

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОГРАФІЇ

“BIBLOS” UKRAINIAN BIBLIOGRAPHY
238 E. 6th St. New York, 10003

SUBSCRIPTION: ONE YEAR \$4.00
Editor: N. Sydor Czastorjaky, Ph. D.

diasporiana.org.ua

Ч. 3. (142)

ЛИПЕНЬ—БЕРЕСЕНЬ 1973

РІКХХ

Ювілеї...

ЮВІЛЕЙНИЙ КОНЦЕРТ
Заголовна сторінка програми
Ювілейного Концерту
НТШ в Чикаго у мистецько-
му оформленні арт.-мал. Ма-
рїї Гарасовської - Дагущин.

В 100-РІЧЧЯ Н.Т.Ш.

„Гомін України”

Від 25 років „Гомін Ук-
раїни” появляється в То-
ронті, Канада.

СІМКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В КАНАДІ

1948 — 1973

У тридцятиріччя Української Дивізії

В дні 28 квітня 1943 року окремими відозвами Українського
Центрального Комітету і німецького командування було проголо-
шено створення військової формації Стрілецької Дивізії „Галичина”.

40-р голодової облоги України

70-літній Ювілей "Канадійського Фармера"

С. п. ФРЕНК ДОЯЧЕК (старший) — основник і довголітній видавець "К. Ф." і "Української Книгарні".

ЧАРЛЬЗ ДОЯЧЕК — президент В-ва "Нашонал Паблішерс" і видавець "К. Ф."

ФРЕНК ДОЯЧЕК (молодший) — співвласник В-ва "Нашонал Паблішерс" і власник "Української Книгарні".

Батько і два сини родини Доячків, будівники і керівники В-ва "Нешонал Паблішерс" і "Української Книгарні".

Уже 1891 року перші українські імігранти масово поселяються в Західній Канаді, де їй постають перші зав'язки українського церковно-релігійного та громадсько-культурного життя. Після першого загосподарювання приходять рідна преса. В початках українські поселенці користалися пресою з України, а головню з Галичини та ЗСА. Щойно згодом українські поселенці організують місцеві українські видавництва та починають видавати українську пресу в Канаді.

Свою появу "Канадійський Фармер" завдячує групі людей, які боляче відчували потребу духового зв'язку українців-фермерів, що були розсіяні по великих просторах і не знали англійської мови. Цей почин став можливим тоді, коли кількість українців у Канаді зросла приблизно до 40-50 тисяч. Ініціативу для видання "Канадійського Фармера" дали такі одиниці, як І. Негрич, К. Генік, І. Бордуг і Т. Томашевський. З уваги на брак фондів вони звернулися до іміграційного уряду про фінансову допомогу. Одержавши допомогу, вони замовили в Галичині українські шрифти і почали видавати газету.

Уже 1891 року перші українські імігранти масово поселяються в Західній Канаді, де їй постають перші зав'язки українського церковно-релігійного та громадсько-культурного життя. Після першого загосподарювання приходять рідна преса. В початках українські поселенці користалися пресою з України, а головню з Галичини та ЗСА. Щойно згодом українські поселенці організують місцеві українські видавництва та починають видавати українську пресу в Канаді.

Свою появу "Канадійський Фармер" завдячує групі людей, які боляче відчували потребу духового зв'язку українців-фермерів, що були розсіяні по великих просторах і не знали англійської мови. Цей почин став можливим тоді, коли кількість українців у Канаді зросла приблизно до 40-50 тисяч. Ініціативу для видання "Канадійського Фармера" дали такі одиниці, як І. Негрич, К. Генік, І. Бордуг і Т. Томашевський. З уваги на брак фондів вони звернулися до іміграційного уряду про фінансову допомогу. Одержавши допомогу, вони замовили в Галичині українські шрифти і почали видавати газету.

Д-р МИРОСЛАВ ШКАВРИТКО — головний редактор "К.Ф." і "В.С."

Д-р ІВАН ОВЕЧКО — співредактор "В.С." на терені ЗСА.

В листопаді 1914 р. видавництво "Канадійського Фармера" купив чеський імігрант Ф. Доячек. У січні 1929 р. газета перейшла знову в українські руки, оформилася спілка, президентом якої став Г. Курдидик, начальним редактором проф. В. Біберович, редактором О. Г. Гикавий. Фірма прибрала назву "Нешонал Прес". У

січні 1932 р. газету знову відкупив Ф. Доячек. З редакційного складу відійшли проф. В. Біберович і Д. Будка. Начальним редактором став О. Г. Гикавий. В 1951 р. помер довголітній власник видавництва, а газета перейшла на власність його сина Ч. Е. Доячека.

В жовтні 1918 р. федеральний уряд заборонив видавати газети чи журнали українською мовою. "Канадійський Фармер" з датою 8-го листопада 1918 р. вийшов двома мовами — українською і англійською. Цими двома мовами подано кожен новинку, кожену статтю. Тільки оголошення залишено українською мовою. В 1919 р. 4-го квітня вийшло останнє число двома мовами. Отже, бачимо, що в цей час, коли український народ обороняв новостворену Українську державу, то українці в Канаді не могли видавати газети рідною мовою.

НОВІ Видання

33. -Б А Б У С Я . Народний романс. Форт. обр. М. Ярема. Фортепіано і текст. -0°, НЕ СВІТИ, МІСЯЧЕНЬКУ. Народня пісня, ар. М. Лисенко, форт. і голос.. -ЗА РЛЦЮЮ, ЗА ДУНАЄМ. Народна пісня, ар. Б. Заревич, гол. і фортепіано.. Українське В-во 'Говерля' Нью Йорк, 1973, сторін 4 фолио. Ціна .40 с.
34. Марундак, Михайло, Г.: СТУДІЇ до історії Українців Канади. Т. IV. УВАН, Т. XIII. (II). Вінніпег, Канада, 1970-1972, стор. 311. (Нариси-статті-есеї до Піонерської доби).
35. Лисак, Леся: СРІБНА МАДОННА. Нариси . Оповідання. Есеї. В-во 'Гомін України', Торонто, Канада, 1973, сторін 237 та 3 не паг.
36. Фединський, Олександр, Д-р: БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК Української Преси поза межами України. Річник У/УІ-за 1970/1971 роки: Клівленд-Огайо, ЗСА. (Український Музей-Архів у Клівленді, Инк.). Стор. 80. /1972 р/.
37. Качалуба, Михайло: ВІЛЬНИМ КРИЛОМ (Поезії). Українські молоді. Париж, 1972. Сторін 54 та 2 непаг. Обкладинка: Люся Качалуба.
38. Соколишин, О.: БІБЛІОГРАФІЯ Українські англіїською мовою. 'Київ', Філадельфія, 1973. Бібліотека 'Української Книжки', Ч. I. Стор. 32.
39. -ПРАЦЯ і НАГОРОДА Збірник ЗОСИМА ДОНЧУКА.. В-во 'Власна Хата, Філадельфія, 1973, сторін 376.
40. Забіренко, Л.: СЛІЦАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ. В-во 'Кирило-Методіївського Братства', Ірвінгтон, 1973, стор. 32.
41. Домашовець, Гр.: НА ПРОСТІ ДОРОГИ. В-во 'Кирило-Методіївського Братства' Ірвінгтон, 1972. Сторін 204.
43. Киріак, Ілля: СИНИ ЗЕМЛІ. Том I і II. Повість з українського життя в Канаді. Том I. Друге видання, В-во 'Тризуб' Вінніпег, 1973, ст. 391+1 неп. Том II. Сторін 359 та I неписана.
44. Росенко, Петро: ВЕЛИКА ЛЮДИНА та інші твори. В-во 'Любисток', Торонто, 1973, сторін 144.
45. -ФУНДАТОРИ Енциклопедії Українознавства 1954 - 1971. (Відбитка з 6 т. ЕУ 2) В-во 'Молоде Життя', НТШ. (Мюнхен), 1973. Сторін 95+1.
46. -НАУКОВІ ЗАПИСКИ. Український Технічно-Господарський Інститут, Мюнхен 1971/72. Том XXII. Сторін 258 та 2 непагіновані.
47. -НАУКОВІ ЗАПИСКИ. Український Технічно-Господарський Інститут, Мюнхен; 1971-1972. Том XXIII. Сторін 192 та 2 непагіновані.
48. -АЛЬМАНАХ 'ГОМОНУ УКРАЇНИ' на 1973 рік. У 25-річчя Видавничої Спілки 'Гомін України'. Накладом 'Гомін України', Торонто, Канада, 1973, сторінок 158 та 2 непагіновані. Бібліотека В-ва 'Гомін України', ч. 43.
49. -КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ 'ВІДРОДЖЕННЯ' в 40-ліття Т-ва 'Відродження. Буенос-Айрес, Аргентина, 1973, сторін 176.
50. Сидор-Чарторийський, Микола: М А Н Д Р И Ж И Т Т Я (АНАБАЗА). Спомч-ня: ДІМ. ШКОЛА. В'ЯЗНИЦЯ. КОРДОН. Видання Перше. Відбитка з 'Вільного Світу', Видавництво 'ЧАРТОРИЙСЬКИХ' Нью Йорк, 1973. Сторін 160. Книжка Перша. Ціна прим. Незмінно \$2.-
51. Голубець, Микола: НАЧЕРК ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА. Гидання 2-е, В-во 'Чарторийський', Нью Йорк, 1973, сторін 262 та 2 неписані. Ціна \$5.-

А.КАЩЕНКО: СЛАВНЕ ВІЙСЬКО

ЗАПОРОЖСЬКЕ НИЗОВЕ \$8.-

п е р і о д и к и

1. А. Б. Н. Кореспонденс . Бюлетень Антибольшевпцького Вльоку Народів, Травень-Червень, Мюнхен, 1973 , ч. 3, річник ХХІУ. Сторінок 48.
2. -АВАНГАРД, журнал Української Молоді, ч. 6 (ІІО), Р. ХХУІ. Двомісячник, видає Центральна Управа СУМ. Брюсель-Бельгія. Сторін 321-400.
3. -АЛЬМА МАТЕР. Журнал питомців Української Папської Колегії св. Йосафата в Римі. Ч. І. (43), Березень, 1973, Рік ХІХ. Сторін 68.
4. -ВИЗВОЛЬНИЙ ШЛЯХ. Суспільно-політичний і науково-літературний місячник. Кн. 6 (303), Червень, 1973, Річник ХХУІ. Сторін 531-688. Лондон.
5. -ВІРА Й НАУКА. Український релігійний журнал. Травень-Червень, 1973, ч. : 66. Вест Гартфорд, Конн. Сторін 40.
6. -ВІСНИК. Суспільно-політичний місячник. Орган ООЧСУ. Нью Йорк, Липень - Серпень, 1973. Ч. 7-8 , Рік ХХУІІ. Сторін 32.
7. -ДЗВІН. Орган Консисторії УАПЦ Країн Південної Америки. Видає Братство Св. Покрови УАПЦ в Аргентині. Буенос Айрес, ч. 1. (249), 1973. Ст. 16.
8. -ВІСТІ Відділу УКК у Філадельфії. Довідник УНФонду на 1972 рік. Неперіодичне видання. Сторін 16.
9. -ЗА ПАТРІЯРХАТ. Бюлетень Товариства За Патріархальний Устріж Ураїн. Католицької Церкви. Травень, 1973, ч. 2 (25), Рік УІІ. (Філадельфія), ст. 16
10. -ЄВАНГЕЛЬСЬКИЙ РАНОК. Український християнський кварталник. Данвуді, Джорджія, квітень-червень, 1973, ч. 1081-1803. Рік 58-#. Ст. 16.
11. -ГОЛОС ДАЖБОЖИЦІВ. Видання Визнавців Української Віри. Джефферсон, Огайо, ч. 3. Березень, 1973 -7481 рік. Місячник, сторінок 4.
12. -ЛІКАРСЬКИЙ ВІСНИК . Журнал Українського Лікарського Товариства Північної Америки. Ч. 5. (67), Рік ХІХ. Жовтень, 1972. Ст. 72.
13. -ІНФОРМАТИВНИЙ ЛИСТОК Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів . Рік ХХІІІ. Ч. 3-4 (88-89). Липень-Грудень, 1972. Чікаго, Ілл., сторін 60.
14. -М І Т Л А . Журнал гумору і сатири. Виходить щомісяця. Буенос Айрес , ч. 5-6. (285-286), Рік ХХУ. Сторін 8 (фоліо).
15. -О В И Д . Квартальник, Чікаго, 1973, ч. 2. (165), Квітень-Червень, Рік ХХІІ Сторінок 32.
16. -НАША БАТЬКІВЩИНА. Літературно-науковий та громадсько-політичний журнал. Мантендейль, Н. Г., Рік ХІІ. Ч. 283-284. Січень-Лютий, 1973. Сторін 32.
17. -НОВІ ОБРІИ. Укр. літературно-художній ілюстрований незалежний кварталний журнал. Ч. 3-4. Рік 1972. Ст. 36. Гамбург, Німеччина.
18. -ПРОМІНЬ. Місячник. Серпень, 1973. Видає С'юз Українок Канади. Вінніпег , сторінок 32.
19. -ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ. Орган Пластової Думки. Ч. І. (36), Торонто, 1973. Стор. 72.
20. -Ю Н А К . Журнал Пластового Юнацтва. Серпень-Вересень, 1973, Торонто, - сторін 32.
21. - Ф О Р У М . (на англ. мові!) : Український журнал-квартальник. Видає Укр Робітничий Союз Скрентон, Па, ч. 22. Рік 1973.
22. -УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ. Ч. ІО. Бюлетень Федерації Спілок Укр. Журналістів Америки в Канаді. Рік УІ. Ч. І. (10). Ст. 32. (Чікаго, Ілл.).
23. -УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО. Квітень-Травень-Червень, 1973. Ч. 2. (24), Р. Х. Ст. 60
24. -УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВНЕ СЛОВО . Бавнд Брук, Червень 1973, Р. ХХІУ. Ст. 24
25. -УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА Інформаційна Служба. Бакс Гіл, Австралія, Рік ХІІ Випуск 48. Червень, 1973, сторінок 28.
26. -Ц В І Р К У Н . Орган василіянських студентів в Куритибі, Бразилія. Ч. І. (145) Рік ХХУІІІ. Січень-Березень, 1973, сторін 32.
27. -ХРИСТІЯНСЬКИЙ ВІСНИК Орган Українського Євангельсько-Баптистського Об'єднання Канади, ч. 3-6., Р. ХХХІ, Віннепег, сторін 22.

Огляд книжок і рецензії

НОВЕ ПЕРЕВИДАННЯ "ОПОВІДАННЯ" А. КАЩЕНКА

Можливим, що мало хто зверне увагу на це нове перевидання, скаже: "Це оповідання", але той хто цікавиться історією українського народу, то оцінить цю історичну працю з належних цінок.

З української минулості досі появилася кілька десятків історій з народнього й релігійного життя й буття. Але багато в цих історіях є повторювання про те, що вже було описане. Багато дечого навіть далеке від правдоподібності, а це знеохочує особливо українську молодь у вільному світі до студій української історії. Але коли взяти до рук кашенкові "ОПОВІДАННЯ", читач бачить, відчуває й переконається про живу народню історію.

Постає питання, хто міг найкраще передати нашу народню (національну) минулість, як не самий нарід, як очевидець усіх подій і пережиття? Ця народня історія з козацьких часів, борців за українську держану незалежність, подана в думах і в піснях — це народня історія.

Відомо, що за царських російських часів московська наївність так далеко пішла, що з української території скреслила назву "УКРАЇНА", а замінивши назву Україна "Малоросією". Читачки "Оповідання" А. Кашенка, це не є звичайні "оповідання", але живе історія де є згадка в народних думах і піснях 24 рази "В Україні й на Україні". Це є доказом, що український нарід у 1483-1628 роках, свій рідний край іменував "УКРАЇНОЮ", а не якоюсь "Малоросією".

Коже оповідання А. Кашенка, як історичний документ, що зберігся у думах і піснях у наголовках оповідань подані роки, про все, що в тих часах діялося на Україні.

Видавництву Чарторийських, на цьому місці складаю сердечну подяку за видання "Оповідання" А. Кашенка, як цінний вклад в українську історію!

Гр. Домашовець

With Pope John XXIII in the Apostolic Palace on February 10, 1963

єпископом УКЦ і Головою II Синоду,

In commemoration of the tenth anniversary of the release from communist bondage in Siberia and banishment to Rome, of His Beatitude Josyf VII, Ukraine's Primate, through efforts of the late Pope John XIII and Norman Cousins of the U.S.A.

ІСПОВІДНИК ВІРИ Й ОСИФ VII.

БОЖИЙ ВИБРАНЕЦЬ, УКРАЇНСЬКИЙ МОЙСЕЙ,
що об'єднує Церкву й Народ та веде їх до вершин
ARCHBISHOP MAJOR JOSYF VII CARDINAL SHEPTYC,
CONFESSOR of the HOLY FAITH, destined to lead the
martyred Ukrainian Catholic Particular Church during the
most difficult period of occupation of her homeland by atheistic
and genocidal forces PER ASPERA AD ASTRA —
THROUGH ADVERSITIES TO GLORIFICATION!

На пам'ятку участі Української Церкви в "Конгресі Народів" —
40. Міжнародному Сахаристійному Конгресі в Мельбурні, в Австралії,
18-24. 2. 1973, — та другої візитації Єкзархії і Митрополії в діаспорі від лютого до червня 1973, проведеної Верховним Архі-
митрополитом Київсько-Галицьким, Іх Блаженством Йосифом VII.

Гр. Дорошенка,
дизайнер Капелуш.

Гр. Яворська,
о. Яворський,
проект

НОВИЙ ТОМ "СТУДІЙ ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ" Д-РА М. МАРУНЧАКА

Четвертий том "Студій до історії українців Канади", який появився при кінці 1972р. накладом УВАН Канади, містить 35 нарисів, статей та есеїв з піонерської доби. Цим томом автор М. Г. Марунчак поглиблює розуміння цього надто важливого періоду української історії в Канаді. Є тут такі праці, як "До історії українського канадського вояцтва за морем", Агата Гончаренко і Кирило Генига канадські українці", "До джерел формування політичної думки українців Канади", "Три Саскатунські з'їзди"; Акція Бойового фонду в Канаді в 1906р." та інші.

В розвідці "Українська мова "урядовою мовою" Канади в піонерській добі" автор наголошує, що українською мовою не тільки послуговувались в двомовних школах провінцій Манітоби, Саскачевану й Алберти, але також була низка законів в цій мові для користування українців, згаданих провінцій.

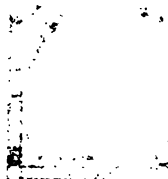
Федеральний уряд також публікував українською мовою інформативний матеріал для українських поселенців. Українською мовою обильно покористувалися в своїх публікаціях політичні партії /ліберали й консервати/ і всі вони тратували українців, як одну національну спільноту. В піонерській добі українська мова була в найбільшому ужитті і то тоді, коли в Канаді не було ще "Бил оф Фрайтс", як також не деклямовано так багато про "багатомовність та многокультурність".

Видання д-ра М. Марунчака ще цінне тим, що в документальному додатку вміщені заголовні сторінки законів в українській мові та майже повністю передрукована перша невеличка спроба написання "першої історії українців Канади", яка появилася в 1907р. Видання має 311 сторінок друку та друковане на доброму папері. Його ціна 8 доларів. Замовлення слати:

U.S.A.

PA 036

Рисунок мистця проф Васи
Собор св. Софії в Римі: Вол-

Ю. Мордичин, Студент,
зім'яни О. Рендриквич.

Львів-Рим-Мельбурн-Вінніпег-Філадельфія, 9 лютого 1973

Lviv-Rome-Melbourne-Winnipeg-Philadelphia February 9, 1973

В десятиліття звільнення з більшовицької каторги на Сибірі та баніції до Риму.

"Щаслива година, коли Ісус кличе нас від сліз до душевної радості"

1963 ДЕКАДА ОНОВЛЕННЯ, ЕПОХАЛЬНИХ ДІЛ ТА ДИНАМІЧНИХ ЗМАГАНЬ МОЙСЕЯ І УКРАЇНСЬКИХ МИРЯН ЗА САМОБУТНІСТЬ, ЄДНІСТЬ, ПОМІСНІСТЬ, ПАТРІАРХАТ 1973

Видання Товариства за Демократичний Устрій УКПЦ, ЗСА — Серія Ч. 2

Designed by W. Doroshenko, Ukrainian Art Institute Philadelphia, Pa.

Published by the Society for the Promotion of the Patriarchal System in the Ukrainian Catholic Particular Church, head quarter for the U.S.A., P. O. Box 11012, Philadelphia, Pa 19141.

(1 гривня)

Printed in Cleveland, Ohio — U.S.A.

Я зустрів одну дівчину

Слова М. Сікача
Музика А. Лазаренка

Allegretto

The musical score is written in G minor (two flats) and 4/4 time. It features a vocal line and a piano accompaniment. The tempo is marked 'Allegretto'. The score is divided into three systems. The first system shows the beginning of the piece with a piano introduction. The second system contains the first line of lyrics. The third system contains the second line of lyrics. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) and *f* (forte).

Я зу-
-стрів од-ну дів-чи-ну—нес-ла во-ду з бе-ре-жеч-ка, хоч у
від-рах по кру-жеч-ку, а во-ди-ця-хлюп, хлюп, а дів-

"HOWERLA" — PUBLISHING • NEW YORK

1973

Я зустрів одну дівчину —
Несла воду з бережечка.
Хоч у відрах по кружечку,
А водиця — хлюп, хлюп,
А дівчина — туп, туп!

2

rit. *a tempo*

чи на-туп, туп! Ой, по-стій, по-стій, дівчино, дай на-

ли-ти-ся во-дич-ки із хо-лод-но-ї кри-

-нич-ки, за-хо-ті-лось п'ять-що не

Meno mosso

rit. *v p*

мо-жу жить! І дівчи-на ша-но-

— Ой, постій, постій, дівчино,
Дай напитися водички
Із холодної кринички —
Захотілось п'ять,
Що не можу жить.

І дівчина шанобливо
Просить щиро пити воду.
Я ж дивлюсь на її вроду,
На її красу,
На її косу...

— бли — во про-сить ши — ро пи-ти во — ду. Я ж див-

accelerando

— лось на і-ї вро — ду, на і-ї кра-су,

rit.

на но — су...

Più mosso *ten.* **Tempo I**

— Дай, дівчи-но, я до ха-ти во-ду по-не-су. но-

— Дай, дівчино, я до хати
Воду понесу.
І коромислом ведерця
Я несу від всього серця

4

ро мислом ві_дер_ ця я не_су від_сього сер_ця до і_

- і во_ріт. Ме

_ні все кру_гом смі_еть_ся, ме_ні шир_ша світ,

шир_ша світ!

До II воріт.
 Мені все кругом сміється,
 Мені ширша світ,
 Ширша світ!

ДОВІДНИК

Д-р. М. Бойко

ДРУКАРСЬКА ТРАДИЦІЯ І. ФЕДОРОВИЧА В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

Стаття 1: Друкарські знаки

Майже кожна традиція має свій початок у сірій давнині, але деякі з них ми вже сьогодні маємо змогу належно дослідити. Коли мова про друкарську традицію Івана Федоровича (росіяни вживають Федоров) на наших землях, - вона в наших часах стала предметом належних дослідів. Але традиції Федоровича не можна надживати, як це роблять росіяни, бо це суперечить їх друкарській культурі: Вперше його в 1566 р. силою вигнали з Москви, а тепер роблять його своїм представником культури в Західній Україні. Федоров був змушений втікати з Москви за своє "чортове діло" - друкарство, а в Західній Україні вже за того часу ця ділянка належала до високого рівня культури. Значить, оцінка речей в обох народів не однакова, таков вона залишилася й до сьогодні.

В цій короткій замітці ми не ставимо своїм завданням докладно обговорити всі друкарські знаки в Західній Україні, а лише назвати головніші з них. Правда, першим досі нам знаним друкарським знаком був знак І. Федоровича та міста Львова, що були поміщені в одній композиції на "Апостола", 1574 р. Але одночасно слід зазначити, що цього знака Федорович не привіз з собою з Москви, це вже набуток заходу, що в тім часі майже всі видатніші друкарі значили свої друки. Отже, Федорович цього знака виготовив у Львові.

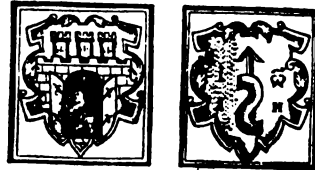
Як бачимо праворуч, - цей знак вкладає поруч знака міста Львова в розкішний гилці немов символізує буйний ріст книги, чи друкарства, а коли мова про Апостола - то Божого Слова. Рослинний орнамент в Україні за того часу був сильно поширений, майже на кожному і пізнішій виданні. Отже, це власне вказує на вплив української культури, а не на зразки привезені з Москви. Під тим знаком видніє дрібний напис: "Іоаннь Федоровичь друкаръ москвитин". Хто робив орнаменти цього знака, покищо залишається невідомим, у всякім разі не сам Федорович, бо як твердять дослідники друкарства А. Зернова, йому ритини добре не виходили. Тому доводиться поставити гіпотезу, що цього знака хтось виготовив у Львові, чи не сам Филипович, що у Львові провадив школу рисуння та малювання.

Крім Апостола в 1574 р. Федорович у цім самім році видрукував й Букваря, але попереднього друкарського знака на нім вже не поставив, а чітко розділив свій друкарський знак від герба міста Львова. Які причини на це склалися, годі нам тепер сказати, слід тільки припускати, що попередній знак був кимось скритикований, або навіть спрофанований підписом "друкаръ москвитин". Очевидно, що ці два знаки собі не рівні, тому ясно, що в черговім виданні їх розділяли.

Як бачимо на світлинці праворуч, знак І. Федоровича значно простіший і він його надрукував в Острозі також на букварі коло 1579 р. Символи на нім дотепер ще не розгадані. Дослідник Лукомський припускає, що латинське "S" гравіроване навпаки, означає - ріку, згідно старих думок про книгу "Книги - ріки", а І. Франко

Герб міста Львова та друкарський знак Івана Федоровича з „Апостола“ 1574 р. (зміншено).

Видруковано в Острозі,
рік 1579, „А“, „Ф“.

навіть склав вірша: "Книги - морська глибина"... Стріла вгору може означати надію на Бога, бо сам друкар був перед тим дяконом у Москві. Але стріли на родових гербах тоді були дуже популярні, мабуть, беручи свій початок від стріли лука тогочасної зброї.

Коли Федорович в 1574 р. переїхав до Дерманя на завідувчого тодішнім монастирем й склав, мабуть, пляни на відкриття друкарні в Острозі, якої первіском була "Ітанка, 1578 р.", то підзаголовкові сторінки (підлицеві) почав значити гербом кн. К. К. Острозького, яких ми знаємо коло чотири варіантів, а один із них, найкращого взірця містимо побіч. Це очевидно частково родовий знак, але його слід також якомось міром уважати за друкарський знак, а особливо за знака мецената друкарства. На цій гербі знову бачимо рослинні орнаменти, що часто вживалися й на раніших рукописах. Можливо, що стріли, що на ній видніють, як також на гербі Ходкевича із Заблодова, де Федорович вперше був зупинився втікаючи з Москви, стали запозичченнями.

Герб кн. К. К. Острозького відіграв свою видатку роль, особливо на Острозькій Біблії, 1581 р., яка й до сьогодні репрезентує Україну в друкарській культурі та богословській освіті, бо за того часу не було країни, серед наших сусідів видати таку кошовну та одночасово потрібну книгу.

Другий варіант друкарського знака І. Федоровича бачимо на Новім Заповіті, Остріг, 1581.

Символи його й до сьогодні вживає на заголовній сторінці бібліотечарський журнал "Українська Книга". Це власне продовження Федоровичевої традиції, яку сильно підважило останнє повідомлення "Перші друкарні у Львові" (Гомін України, ч. 20, 1973) в якій говориться, що знайдено список видань, а серед них на старший "Новий Тестамент" Почаїв, 1511. Коли ця вістка потвердить докази, - це буде в нашій друкарстві епохальне відкриття. Уже сама Острозька Біблія показала, що вона була вершком якихось попередніх малих видань, що вже не вдовольняли потреб тодішньої церкви.

Два останні друкарські знаки належать до міста Львова, перший з них - Братська друкарня, а другий - Ставропігійського Інституту. Приглядаючись до них ми побачимо велику духову друкарську спадщину наших славних прадідів і в цих знаках криється таємничі символи Помісности

Церкви в Україні. Це була велика духовна сила, особливо Братської друкарні, якої видання ширилися по всій Україні та за її кордонами.

Зсумовуючи це все слід сказати, що думка дуже нещаслива шукати зразків у чужих; у нас самих є велика друкарська спадщина тільки треба її відшукати і не цуратися своїх предків. "Бо хто матір забуває - того Бог карає"... (Шевченко)

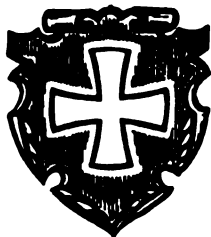
Знак Братської друкарні: зліва - герб м. Львова, справа - герб Братства.

Герб кн. К. К. Острозького

Знак Ставропігійського Інституту.

VOLHYNIAN BIBLIOGRAPHIC CENTER

307 N. OVERHILL DRIVE
BLOOMINGTON, INDIANA, 47401. USA.

СПИСОК ВИДАНЬ ОСЕРЕДКА БІБЛІОГРАФІЇ ВОЛИНІ, 1968-1973

Спершу цей регіональний Осередок був подуманий як каталог Волиніяни, згодом оформився в назву серійних видань, а в практиці репрезентує вузький гурток людей охочих працювати в ділянці бібліографії. Витрачання часу на організаційні справи зредуковано до мінімуму; в основу співдії кладеться тільки конкретну працю.

1. БОЙКО, МАКСИМ (Max Boyko) The First Cooperative Library in Volhynia and its Cultural nad Economic Influence. Bloomington, Ind., Volhynian Bibliographical Center, 1968. 100 p. illus.
2. БОЙКО, МАКСИМ. Бібліографія джерел історії Волині; описовий довідник до 1900. Annotated bibliography of the history of Volhynia, with English references. Bloomington, Ind., Volhynian Bibliographic Center, 1969, 244 p.
3. БОЙКО, МАКСИМ. Бібліографія періодики Волині. Bibliography of the periodical of Volhynia. Bloomington, Ind., Volhynian Bibliographic Center, 1970, 136 p.
4. БОЙКО, МАКСИМ. Економічні та соціальні питання в історії Волині. Economic and social problems in the history of Volhynia. Bloomington, Ind., Volhynian Bibliographic Center, 1971, 154 p. illus.
5. БОЙКО, МАКСИМ. Історично-бібліографічний нарис друкарства Волині, 1578-18 A historic bibliographical outline of the typography in Volhynia. Bloomington, Ind., Volhynian Bibliographic Center, 1972, 204 p. illus.
6. БОЙКО, МАКСИМ. Острозький літописний пам'ятник, 1500-1636. Ostrohan literary chronicle. Bloomington, Ind., Volhynian Bibliographic Center, 1972, 59 p. illus.
7. БОЙКО, МАКСИМ. Бібліографічний довідник поселень Волині XIX ст. Bibliographical abstracts of Volhynian settlements. Bloomington, Ind., Volhynian Bibliographic Center, 1973, 199 p. illus.
8. БОЙКО, МАКСИМ. Волиніяна - матеріали до бібліографії. Bibliographical sources of Volhynia. Bloomington, Ind., Накл. Інж. А. Пісарука, 1973, 163 стор. Зміст: 1) Матеріали до історії Волині; 2) Організація волинознавства за кордоном; 3) Господарське краєзнавство Волині.

Ці видання висилається тільки до слов'янських відділів більших бібліотек Америки й Канади, впершу чергу університетських.

Осередок користає зо скромної грошевої допомоги Дослідного Центру Індіяна Університету в Блумінгтоні.

Всі вищеназвані праці видано фотостатом.

А. КАЩЕНКО
ОПОВІДАННЯ

ПРО
СЛАВНЕ ВІЙСЬКО
ЗАПОРОЖСЬКЕ
НИЗОВЕ \$8.-

Д-р.М.Бойко

ДРУКАРСЬКА ТРАДИЦІЯ І. ФЕДОРОВИЧА В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІСтаття 2: Рямка заголовної сторінки

Протягом першої половини цього століття російські книгознавці зчинили, майже, вереск довкруги рамки на заголовній сторінці Львівського Апостола та Острозької Біблії, мовляв, вона сюди привезена з Москви, що вперше там була витиснена на Апостолові 1564 р. Деякі дослідники почали висувати гіпотезу, що арка рамки взята з якоїсь будови "матушки городов". Західня Україна вдячна Іванові Федоровичеві, що він "друкування занедбалое обновиць", яке очевидно тут було до його приходу до Львова. Замітка "Перші друкарні у Львові" (Гомін України, ч.20, 1973) подає, що в архівах знайдено список і серед названих коло десятка книг є "Новий Тестамент" Почаїв, 1511. Але російські дослідники не згадують нігде, що Федорович в Західній Україні зустрів впорядковану спільноту, дістав повний азиль та головно не мав страху, що йому сплять друкарню, а його самого вб'ють, як це було у Москві звідки мусів втікати.

Рямка Львівського Апостола та Острозької Біблії не була надбанням московського духа, її візирець взято із заходу з т. зв. Пейпусової Біблії, Нюрнберг, 1524 р.; її візирець подаємо праворуч. Ритівником тієї рамки був Ергард Шен (Erhard Schön) виконана ним, мабуть, у 1523 р. На ній зображений Ісус Навин звернений лицем ліворуч, а слов'янські ритівники вставили Ап. Луку, зверненого лицем праворуч. Причому дрібні деталі рамки з Москви, Львова й Острога зовсім різні. Ці різниці можна помітити зловим взором.

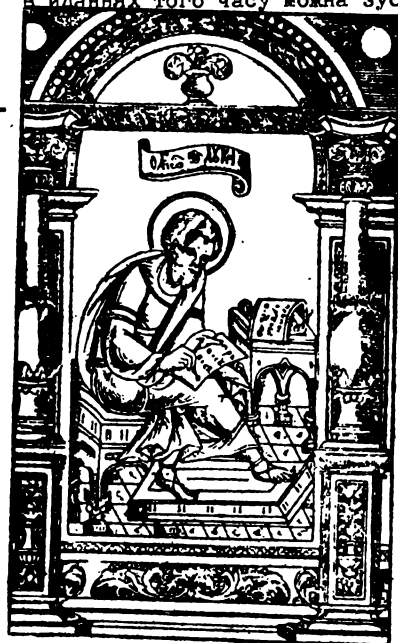
Традиція арки на заголовних сторінках довго панувала в Західній Європі, як також в Україні протягом XVI-XVIII вв. На багатьох арках-брамах, як вхід до чогось величного, в тім випадку - до книги, як джерела мудрости.

Первістком Федоровичівського друку в Західній Україні була богослужбова книга, отже, ставимо праворуч рамку Львівського Апостола, 1574 р. (Федорович прибув із Заблудова до Львова коло 1570 р.) Тут він оснував свою з черги 3-ту друкарню.

Друкарі ранньої книги були погляду, що читач зустрічає книгу вперше по її лицевій сторінці, чи заголовного аркуша, який одночасово вказував на саму вартість книги. Книга в ті часи була дуже коштовна, а коли мова про богослужбові книги, - то книга уважалася за особливе почитання. Кожний друкар крім свого основного фаху мусів бути гравером і ритівником, або мати в своїй друкарні майстра цього діла. Сам Федорович мав природні й набуті здібности до друкарства, але ритини, як твердить А.Зернова, йому добре не виходили, тому він ідучи до Львова, взяв з собою молодого Гриня, й два роки вчив його ритівництва у Филиповича у Львові.

3. Аркуш з Пейпусової Біблії Нюрнберзького друку 1524 року

5. Євангеліст Лука з Апостола, друкованого Федоровичем у Львові 1574 року.

в виданнях того часу можна зустріти

Значить, Львів тоді був культурним осередком в яким були відповідні школи навіть для "цвічення" малярства та друкарського діла взагалі. Це власне вказує, що ці школи були потрібні, а головно потреба на різних майстрів включно з друкарством.

З черги рямка Острозької Біблії була четвертою, але ми її ставимо на третім місці. Ця українська Королева книг і досьодні репрезентує українське друкарство глобального засягу. Її наклад мусів бути, як на ті часи, дуже великий, коли примірники збереглися в більших бібліотеках світа. Малі видання дуже скоро понижилися, а церковна колотнеча на наших землях їх докінчила.

В рямці Острозької Біблії бачимо заголовний зміст і здорове око, або через побільшуюче скло можна доглянути відмінні дрібні деталі, як зрештою і на всіх тут поданих рямках.

З огляду на обмежене місце в цій короткій замітці майже неможливим обговорити головніші різниці, заінтересованих відсилаємо до праці: Микола Макаренко, Орнаментация української книжки XVI-XVII ст. Київ, Український Науковий Інститут Книгознавства, 1926, ст. 5-43. За часу т.зв. "Українізації" відважилися українські дослідники про московські впливи на українські землі заговорити відважно, але сьогодні подібних порівнянь уже ніхто не відважується робити.

З черги після Нюрнберської (див.рус.1) друга рямка Апостола московського видання 1564.р. собою замикає цю скромну замітку. Порівнюючи всі ці чотири рямки, зовсім суперечить переходові дошки (кліші) з Москви до Львова, а відтак до Острога. Всі чотири кліші неоднакові, лише структура арки створює подібне враження тогочасності. В цім переважає думка, що майстрі копіювали один і той же зразок, але копіювали з повним вмінням для кожного осередка окремо. З цього можна зробити заключення, що Москва (1564) мала свою дошку; Львів (1574) свою, а Остріг (1580) також свою власну дошку. Всі вони були копіювані й то так ретельно, що відповідало високим ритівничим вимогам заходу.

Отже, гіпотеза, що рямка була привезена з Москви зовсім не видержує критики й Україна за того часу жодних запозичень з Московщини не мала, а навпаки, навіть не могла видати власної біблії, бо Геннадієвський список майже віками лежав у рукописі, таку біблію видала Волинь на чолі з кн. К. К. Острозьким.

Але Федоровичеві вдячна Галичина й вдячна Волинь, а він же вдячний цим землям, що тут знайшов людський притулок і ці землі винесли його у культурний світ. В Москві йому грозило зоточення в монастир з ім'ям майстра "чортового діла", а серед культурної спільноти - став невмирущим.

7. Вихідний аркуш з Острозької Біблії 1581 року.

6. Євангеліст Лука в Апостолі московського друку Федоровича 1564 р.

Ukrainians in U.S.A. Protest Visit of Brezhnev

Demand Release of Ukrainian Intellectuals

Petition Sent to President Nixon by UCCA, Urging Him to Intercede for Oppressed Ukrainians in Ukraine

Ukrainian Congress Committee of America Appeals to President Nixon on Ev3 of Brezhnev Visit

(EDITOR'S NOTE: The following letter was dispatched to President Nixon in the White House on the eve of Brezhnev's visit to the United States)

June 8, 1973

The Honorable
Richard M. Nixon
President of the
United States of America
The White House
Washington, D. C.

Dear Mr. President:

On behalf of the Ukrainian Congress Committee of America, representing over 3 million American citizens of Ukrainian ancestry, we have the honor to address this letter to you on a matter of extreme importance and urgency to our membership throughout the United States.

While I would you meet with Mr. Leonid E. Brezhnev, General Secretary of the Communist Party of the Soviet Union. We believe that your invitation to him was extended in good faith and in conjunction with your continuing efforts to bring about a genuine and lasting peace throughout the world. We are fully aware, Mr. President, that such a meeting is part and parcel of your responsibility to our nation, and to the world as well.

However, as Americans of Ukrainian origin, we are deeply perturbed and concerned about the plight of the 17-million Ukrainian people who are under the totalitarian rule of the Soviet government, of which Mr. Brezhnev is uncontented ruler, and which has been responsible for the oppression and persecution of the Ukrainian people.

Mr. Brezhnev comes to our shores with the declared purpose of bettering relations with our country. Yet he also seeks more American loans, American grain and American technological equipment to bolster his sputtering economy. Thus, your guest visits the United States to ask for specific favors of our government and, in the final analysis, of the American people.

An American citizen, Mr. President, we not only enjoy the right, but also have the duty to petition for your intervention and assistance in a matter of vital significance to many of our citizens.

As you know, the government which Mr. Brezhnev heads has been engaged in widespread repression of Ukrainian intellectuals in Ukraine for alleged "anti-Soviet agitation and propaganda." In January, 1972 over 100 Ukrainian intellectuals were arrested by the KGB, the Soviet secret police. Most of these young men and women have been reared under the Soviet system. Their only "crime" was their defense of the Ukrainian language and their resistance to hard-pressed Russification policies of the Soviet government in a blatantly chauvinistic attempt to Russify not only the Ukrainian people, but the other non-Russian peoples of the USSR as well. One must not forget that both the Soviet constitution and the U.N. Universal Declaration of Human Rights guarantee Soviet citizens certain basic rights and freedoms regardless of their ethnic background and religious persuasion.

Mr. President:

We have written and appealed to you on numerous occasions, the last being prior to your historic journey to the Soviet Union in May, 1972. We regret to state we have never received any meaningful response to the effect that you and our government listen to the voices of a portion of your constituency. Presumably, the matter of the Kremlin's repression of the Ukrainian people is an "internal matter" of the Soviet government and the United States cannot and should not interfere in such "internal matters." Yet, we are fully cognizant that our government has intervened and presently does intervene in the internal matters of many nations, including the USSR in the case of mass discrimination of certain groups in the Soviet Union that are fortunate to have strong advocates and spokesmen in the United States.

Why then is there discrimination against the Ukrainians?

Mr. President:

In the name of humanity and justice, we appeal to you to convey to Mr. Brezhnev the great concern of the United States and its citizenry over the mass arrests, trials and convictions of Ukrainian intellectuals, measures that are characteristic of the virulent Russification policy being pursued by the government of your

(Continued on page 3)

VIYACHESLAV CHORNOVIL

Age 35, journalist and literary critic. He was sentenced to 3 years of hard labor for compiling and distributing material on the arrests and trials of Ukrainian intellectuals in 1965. His book *The Chronicle of Papers* was published by the McGraw-Hill Book Company in 1968. He was released in January, 1972 and in February, 1973 he was sentenced to 7 years of hard labor and 5 years of exile from Ukraine. A Communist he was scheduled for release of *The Young Guard*. He was tried under Art. 62 of the Ukrainian Penal Code ("Anti-Soviet agitation and propaganda").

VALENTYN MOROZ

Age 57, Ukrainian historian. In 1966 he was arrested and tried for disseminating "anti-Soviet agitation and propaganda" and sentenced to 5 years of which he served 4 in prison. While in prison he was subjected to severe disciplinary punishment, including a book *A Report from the Berta Be* and in February, 1973 he was sentenced to the KGB reign of terror. Released in 1970 he was awarded a Ph.D. degree in his field. On June 1, 1970 he was arrested and charged with writing *A Chronicle of Resistance in Ukraine* in which he attacked the Russian Revolution. On November 20, 1970 he was tried in court and sentenced to 9 years of hard labor. He is now in Kharkiv Prison.

IVAN DZVUBA

Age 42, editor, literary critic and author of such books as *Soviet Literature: The Ones Who Chanted the Pharoah*, and *Internationalism or Russification?* the latter was published in English in London in 1968. In January, 1972, in the wake of new arrests in Ukraine by the KGB, he was arrested and interrogated on his contacts with Ukrainian anti-Soviet organizations. Asked he was expelled from the Union of Writers of Ukraine. In March, 1972 he was sentenced to 5 years of hard labor.

YURIY SHUKHEVYCH

Age 40, son of General Roman Shukhevych (Taras Chupponka), commander-in-chief of the Ukrainian Insurgent Army (UPA). In 1946 he was arrested at the age of 15 and sentenced to 10 years for refusing to denounce his parents and his father. Released in 1956, he was again sentenced to 2 years, but in 1958 he was tried and sentenced again to 10 years of hard labor for promoting "anti-Soviet agitation and propaganda." In 1968 he was released but not allowed to return to Ukraine. He lived with his wife and a son in the city of Nalchik in the Caucasus. On February 27, 1972, he was arrested again and in September, 1972, he was sentenced to 5 years in prison and 5 years in a "correctional camp."

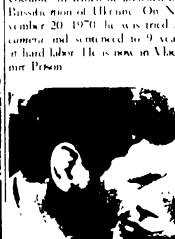
IVAN SVITLYCHNY

Age 44, noted Ukrainian literary critic and author. He worked as the Institute of Literature of the Ukrainian Academy of Sciences in Kiev while writing articles and literary essays for various journals and newspapers in Ukraine and one father. Released in 1956, he was again sentenced to 2 years, but in 1958 he was tried and sentenced again to 10 years of hard labor for a collection of poems by French poet Pierre Jean Béranger, which he translated into Ukrainian. In January, 1972, he was arrested and kept in isolation, and in March 1973, he was sentenced to 7 years of hard labor.

SYIYATOSLAV KARAVANSKY

Age 53, poet, literary critic and translator. He was first arrested in 1944 as a lieutenant in the Soviet army and sentenced to 25 years of hard labor for revolutionary activities and membership in the Ukrainian "anti-Soviet underground." Released in 1960, he lived in Odesa and attended literary courses at the university. He translated Charlotte Brontë's *Jane Eyre* into Ukrainian. He also worked in detention to the Communist authorities, pursuing the persecution of Jews and other national minorities. In 1965 he was re-arrested and sentenced to 8 years and 7 months of hard labor by Roman Rudenko, Prosecutor General of the USSR, without trial and the benefit of jury.

EUGENE SVERTIUK

Age 45, literary critic, publicist and activist. His essays and articles, dealing primarily with the crime of Stalinist terror, have been published in many Ukrainian newspapers. In 1965 he was arrested by the KGB and kept in prison, but was released without being tried. His important literary work, *Cathedral on the Scaffold*, has been widely circulated in Ukraine. He was arrested in January, 1972, and in March, 1973, he was sentenced to 5 years of hard labor for fomenting "anti-Soviet agitation and propaganda."

ALLIA HORSKVA

A young Ukrainian artist and member of the Kiev Art Institute. In her home, she was a hostess to many known Ukrainian intellectuals. Together with two other Ukrainian artists, Lanas Zalyvka and Ludmila Semkivka, she designed a stained-glass window entitled, "Prophet" (T. Shevchenko) for the main hall of Kiev University. The window was soon destroyed as it symbolized freedom. Miss Horskva was murdered on November 26, 1970, and according to *The Ukrainian Herald* (No. 5, June, 1971), she was slain by KGB agents.

MYKHAILO OSADCHY

Age 37, writer, literary critic and university professor. In April, 1966 he was sentenced to 2 years of hard labor. An associate professor at the University of Lviv, he is the author of a book of poems *Moon Fields* and a novel *Canoe* out. In September 1972 he was sentenced to 7 years of hard labor.

IVAN HEL

Age 36, literary critic, was first arrested and sentenced to 3 years of hard labor on March 25, 1965. He served his term in Yuzovka, Mordovia. He was arrested again in 1972 and in August, 1972, he was sentenced to 5 years of hard labor and 5 years of exile from Ukraine his crimes "anti-Soviet agitation and propaganda."

Do not forget to send your contribution to the UKRAINIANS NATIONAL FUND to: Ukrainian Congress Committee of America, Inc. 302 West 13th St., New York, N. Y. 10014

● In 1917 there were only a few thousand communists in all the world. They held no territory, no governments. They were laughed at over the world and most people saw them as ridiculous crackpots with a harmless legend in one hand and the Communist Manifesto in the other. Today they control a third of the world.

THOR KALYNETS
Age 34, poet and literary critic, and author of such poetry collections as *Poems from Ukraine* and *Summers of Silence*. In September, 1972, he was sentenced to 9 years of hard labor.

